

"לא רוצים שבויים, רק להרוג, להרוג, להרוג..."

פירשת ליטא

דרושה חקירה!

השבוע, באיחור, התמוצצה הפצצה של "הקצין הבכיר". הדבר אירע כאשר שבועון בריטי מכובד ביותר, "ספקטור", בעל קו ימני שמרני השיג איכשהו את תזכירו של אורי אבנרי, שנמסר לכל חבריה הכנסת, ושבו חשף את הפרשה.

מטעמים של הגיונות, כדל אבנרי בתזכירו גם את מענתה של אשת הקצין, כאילו פעל בעלה על פי הוראה שקיבל. השבוע, בעיקר בות הפירסום, חזרה האשה, יפה שדה, ביתר חריפות על טענה זו, בקבעה כי קצין בכיר ביותר הנחה את הקצינים בתידרוך בעליפה להרוג "מחבלים" שבויים. היא לא השאירה ספק בכך שכוונתה היא לרפאל ("רפול") איתן עצמו, שביהן כסגן-הרמטכ"ל. הרמטכ"ל היה אז מוטת גור.

טענה זו אין השיבות מישפטית, מאחר שאסור לקצין למלא

פקודה שהיא בלתי-חוקית בעלילה. העובדה כי פמד בנגמ"ש של שדה הודיע לו, לפני ביצוע הפשע, כי הפקודה היא בלתי-חוקית, מחי מירה עובדה זו. עצם הטענה "מלאתי רק פקודות" מעוררת אף היא אסופיאציות חמורות.

אולם מעבר לגורלו האישי של שדה, יש חשיבות מכרעת לברור המענות של שדה ואשתו. ברור עתה יותר מתמיד כי יש צורך חיוני במינוי ועדת-חקירה ממלכתית, שתבדוק את כל הכעיות הקשורות בשמירה על עיקרון טוהר-ההנשק במיבצע-ליטאני, ושתקבע במיוחד:

- האם ניתנה במיבצע-ליטאני הנחיה לקצינים וחיילים שלא לקחת שבויים, או להרוג אותם אחרי שנלכדו?
- אם כן, מי נתן את ההוראה? מי אחראי לה?
- מינוי ועדה כזאת דרוש לא רק כדי לעשות צדק ולברר את האחריות, אלא גם כדי להנך את צה"ל ולקבוע הנחיות ברורות לגבי העתיד.

התזכיר של אורי אבנרי לחברי-הכנסת, שגרם להתלקחות הסערה:

את תקופת-המאסר הקצרה עוד יותר, לשנתיים. והנה, בפרשת שדה עשה הרמטכ"ל את ההיפך, ביטל את החלטת בית-הדין לפרסום לעיתונות, שהחמיר את העונש, והוריד את העונש אף מתחת למינימום שנקבע על-ידי הערכאה הראשונה.

(ג) הרמטכ"ל המתק את דינו של שדה אחרי שכבר קמה סערה ציבורית בגלל המתקת דינו של פושע-מלחמה פינטו. הדבר מוכיח שהרמטכ"ל דבק בשיטתו, להמתק את דינם של פושעי-מלחמה רוצחי-ערבים.

פיטורי הרמטכ"ל

(ד) יש לראות בחומרה מיוחדת את העלאתו של פושע-מלחמה, שהורשע בדין על הריגת שבוי, לדרגת רב-סרן. בעיני הדבר חמור בהרבה אף מהמתקת עונש-המאסר. כי בכך קבע הרמטכ"ל נורמה: שביצוע פשעי-מלחמה חמור, בדם קר, שלא בקרב, אינה פוסלת אדם מלשמש קצין בצה"ל, לפקד על חיילי ישראל ולשמש להם מופת, באישור הסמכות הצבאית העליונה.

(ה) בשעה שסגן-אלוף שדה הועמד לדין, נערתתי (בתפקידי כעורך "העולם הזה") לבקשת שר-הביטחון שלא לפרסם את המיקרה. הסיבה לכך היתה שבאותה עת היה החייל אברהם עמרם שבוי בידי אחד מאירגוני-הפדאיון, והיה קיים חשש סביר שמא יתקמו בו אם תיוודע הפרשה. נימוק זה אינו קיים עתה, ולמעשה אין שום נימוק הגיוני וקביל לאי-פירסום פרטי הפרשה. להיפך, כפי שקבע קצין צנחנים בכיר, תת-אלוף מתן וילנאי, יש ערך חינוכי עצום בעצם הוויכוח הפומבי על פרשות אלה, כדי להעמיק בקרב החיילים והאזרחים את תודעת העיקרון של טוהר-ההנשק.

(ו) יש לתבוע בצורה הנמרצת ביותר את פירסום פסק-הדין של שדה, כמו גם פסק-דינו של דניאל פינטו. (ז) מאחר שברור כי הסערה הציבורית בפרשת פינטו לא השפיעה לטובה על הרמטכ"ל, אין מנוס מן המסקנה שמערכת-השיקולים של רא"ל איתן אינה מתאימה לרמתו של מי שצריך להנך ולהנהיג את צה"ל, ויש להעלות מחדש, ביתר חריפות, את הדרישה לפי-טוריו לאלתר.

סגן-אלוף-לשעבר אריה שדה סמל שהתנגד לרצח, גרם למישפט מפקד

אשר לפרשת פינטו, שהבאתיה לפניכם במכתבי מיום ה-27 ביולי 1979, הרשו לי להוסיף שני פרטים: (1) בעיתונות הזרה והמקומית פורסמה גירסה כאילו ביצע פינטו את פשעו כ"נקמה", מפני שמפקדו נהרג בנדי פידאיון. אין בכך שום דבר של אמת. מפקד-הפלוגה של פינטו נפלע במהלך הקרבות, וסגן מפקד-הפלוגה נהרג. אך הדבר לא קרה בכפר שבו בוצע הפשע, והפשע בוצע זמן רב לאחר מכן, אחרי סיום הקרבות. יתר על כן, טענה זו כלל לא הועלתה במישפט, גם לא בקשר לקביעת העונש.

(2) אחד מארבעת הערבים, שנרצחו בידי פינטו, היה מודיע של צה"ל, ופינטו ידע זאת היטב. האיש נרצח אך ורק כדי לסתום את פיו, אחרי שהיה עד לרציחת שלושת האחרים. פרטים אלה מגבירים את התביעה לפירסום מיידי של פסק-הדין של פינטו, כדי להפריך אחת ולהתמיד את הכוזבים הרבים, שהופצו כמסך-עשן, כדי להצדיק החלטה של הרמטכ"ל, שאין לה הצדקה או מחילה. ברצוני לציין כי האיש המוסמך להחליט על פירסום פסק-הדין הוא הפרקליט הצבאי הראשי, שאסר את הפירסום. הפצ"ר הוא קצין, המקבל הוראות מה-רמטכ"ל, המקבל הוראות משר-הביטחון. כל אחד משלושה אלה יכול, איפוא, להחליט בכל עת על פירסום פסק-הדין.

15 באוקטובר 1979

אל: חברי הכנסת

מאת: ח"כ אורי אבנרי

הנדון: פרשת הקצין הבכיר במיבצע ליטאני.

כשם שהבאתי לפניכם את הפרטים המדויקים של פרשת הסגן-לשעבר דניאל פינטו, היני רואה עתה חובה לעצמי להביא לפניכם את פרטי פרשתו של הסגן-אלוף-לשעבר אריה שדה.

לאחרונה דובר הרבה בפרשה זו, מבלי שלרוב הדוב-רים היה מושג על אופייה ופרטיה. סבורני כי נבחרתי העם, אשר מידע זה נמוע מהם על-ידי צנורה פוליטית שרירותית, חייבים לדעת את האמת גם על פשעי-מלחמה זה.

פקודה בלתי חוקית

ואלה הפרטים, בקצרה:

סגן-אלוף אריה שדה, מפקד גדוד בחיל-ההנדסה, יצא במיבצע-ליטאני בראש כוח לאתר מסויים בדרום לבנון.

בדרך נתקל הכוח בשלושה ערבים. הם לא גילו שום התנגדות. לא היה קרב ולא היו חילופי-אש. המג"ד פקד לקחת את השלושה בשבי ולהחזיקם במקום, ופנה למשימה שלמענה יצא.

בתום משימה זו, כאשר התכונן הכוח לחזור לבסיסו, הזכיר משהו למג"ד את השבויים, ושאל את שדה מה לעשות בהם.

שדה ציווה להרוג את אחד השבויים, שנראה לו כ"מחבל", ולהביא את שני האחרים למקום-איסוף.

סמל, שהיה בנגמ"ש המג"ד, התנגד להוראה זו וקבע שאינה חוקית. אולם ארבעה חיילים אחרים — שני סגנים, סמל ורב"ט — ביצעו את ההוראה.

הסמל שהתנגד לפשע דיווח על כך, וצה"ל העמיד את סגן-אלוף שדה וארבעה אחרים לדין.

בית-הדין שפוט הצבאי דן בערכאה ראשונה את אריה שדה למאסר של שנתיים וחצי, והורידו לדרגת סרן. הפרקליט הצבאי (ויאמר הדבר לזכותו) הגיש עירעור על קולת-העונש. בית-הדין שפוט לעירעורים גור על אריה שדה מאסר של חמש שנים, והוריד אותו לדרגת טוראי. הרמטכ"ל, רב-אלוף רפאל איתן, המתק את דינו של שדה, העמיד את עונש-המאסר על שנתיים וחצי (פחות שלישי, כמובן) והעלה אותו מחדש לדרגת רב-סרן.

הנאשמים האחרים נדונו כלהלן:

- (1) סגן — הורד לדרגת סמל, ונדון למאסר של שנה ושמונה חודשים. הרמטכ"ל הוריד את העונש לשנה.
- (2) סגן — פסק-דין כנ"ל, הומתק כנ"ל.
- (3) סמל — הורד לדרגת טוראי נדון לתשעה חודשי מאסר.
- (4) רב"ט — כנ"ל.

"לא ברא השטן"

במכתב נרגש שכתבה רעייתו של שדה, יפה, טענה שנאמר לבעלה לפני המיבצע, בתידרוכים בעל-פה, שה-מיבצע נועד כולו לצורכי נקמה אחרי הפיגוע בכביש-החוף. המפקד הבכיר הביא את דיברי המשורר "ניקמת דם ילד קטן עוד לא ברא השטן". נאמר למפקדים ש"לא להיות צימחוניים", וכן, "לא רוצים שבויים, רק להרוג,